

Здобувач кафедри теорії держави та права Національної академії внутрішніх справ

Волошина Яна Леонідівна

ПРОФЕСІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ ЮРИСКОНСУЛЬТА В УКРАЇНІ ТА ПОЛЬЩІ: СПІЛЬНЕ І ВІДМІННЕ

З прагненням України вступити до Європейського Співтовариства та орієнтуванням на європейські стандарти життя дуже важливого значення набув обмін досвідом у всіх сферах життєдіяльності держави та суспільства.

Використання сучасного європейського досвіду є важливим і для сфери здійснення юридичної консультативної діяльності, яка в нашій державі потребує суттєвих змін і вдосконалення.

Корисним, на нашу думку, є практичний досвід роботи юридичної служби підприємств (установ і організацій) в Республіці Польща, яка є однією з розвинутих країн світу. Вибір досліджуваної країни зумовлений тим, що: по-перше, Польща має розвинену економіку, високий рівень прибутку та фінансових ресурсів; по-друге, польське законодавство можна охарактеризувати як стабільне, оскільки є ціла низка нормативно-правових актів, які діють десятки років.

Професійна діяльність юрисконсульта та робота юридичної служби в Польщі врегульована Законом «Про юрисконсультів», що був прийнятий 6 липня 1982 року та нині залишається чинним [4]. Стає можливим припустити, що зазначений нормативний акт є досконалим, оскільки він продовжує діяти вже більше 35 років. У той час як законодавство нашої держави характеризується плинністю, постійно зазнає змін і доповнень.

Здійснивши аналіз українського та польського законодавства, яким регламентована робота юридичних служб, видається можливим провести порівняльну характеристику юридичної консультативної діяльності в цих двох країнах, внаслідок чого можна виявити спільне та відмінне в цій сфері, можливо, запозичити корисний досвід для запровадження в Україні [3; 1].

Спільним для двох визначених країн у сфері здійснення юридичної консультативної діяльності є зміст роботи юридичної служби, який зводиться до правового обслуговування підприємств, установ, організацій (державних, кооперативних, громадських тощо). З цього випливає ще одна риса, яка є також характерною для обох країн, – сферою застосування професійної діяльності юрисконсульта є органи державного управління, організації різних форм власності, сфера підприємництва тощо.

Дуже схожим у роботі юрисконсульта в цих двох країнах є й перелік його функціональних обов'язків, який включає в себе: забезпечення законності та правильного застосування нормативно-правових актів; розробку та безпосередню участь у розробці проектів нормативних актів та іншої документації правового характеру з питань діяльності підприємства (установи або організації); проведення юридичної експертизи та погодження правової

документації; приведення у відповідність із законодавством підготовлених організаційною структурою документів; ведення договірної роботи (підготовку проектів договорів, надання їм правової оцінки, візування договорів і контроль за їх виконанням); здійснення претензійно-позовної роботи; систематизацію та облік нормативно-правових актів; надання правової допомоги членам трудового колективу тощо.

Також спільною рисою для України та Польщі є схожий порядок і підстави застосування до юрисконсульта дисциплінарної відповідальності, яка є наслідком невиконання чи неналежного виконання своїх посадових обов'язків [2]. Однак, у Польщі законодавством передбачена ще одна підстава притягнення працівника юридичної служби до дисциплінарної відповідальності – це порушення присяги юрисконсульта.

Відмінна від української, робота юридичної служби підприємства (організації або установи) в Польщі має свої особливості, які, на нашу думку, могли б стати корисними для вдосконалення юридичної консультативної діяльності в нашій державі.

Практичний досвід здійснення професійної діяльності юрисконсульта в Польщі суттєво відрізняється від України з огляду на наступне.

По-перше, юридична консультативна діяльність у Польщі регулюється законом, а в Україні – підзаконним актом (Загальним положенням про юридичну службу міністерства, іншого органу виконавчої влади, державного підприємства, установи та організації). Законом Польщі «Про юрисконсультів» передбачені всі найважливіші аспекти професійної діяльності працівників юридичної служби, а саме: право на доступ до професії юрисконсульта, освітньо-кваліфікаційні вимоги, завдання та функції, професійне самоврядування, підстави та порядок притягнення юрисконсульта до дисциплінарної відповідальності. Також у цьому Законі визначені підстави призупинення та позбавлення права юрисконсульта на зайняття професійною діяльністю.

По-друге, на посаду юрисконсульта в Польщі може претендувати повністю дієздатна особа, яка: є громадянином Польщі, має вищу юридичну освіту, користується в повному обсязі всіма публічними правами, має бездоганний характер і гідну поведінку. Освітньо-кваліфікаційні вимоги та порядок доступу до професії юрисконсульта в Польській державі більш ускладнений: окрім наявності вищої юридичної освіти обов'язкове проходження професійного стажування та складання юрисконсультського іспиту, після чого особу вносять до реєстру юрисконсультів і особа приймає присягу. Натомість у нашій державі достатньо бути повнолітнім громадянином України з дипломом бакалавра (молодшого бакалавра) про вищу юридичну освіту та вільно володіти державною мовою. Вважаємо, така вимогливість польських роботодавців стосовно висування підвищених вимог до юрисконсульта забезпечить підприємство (установу та організацію) потужним кадровим потенціалом у напрямку юридичної роботи, від результату якої залежить успіх і фінансовий стан організаційної структури, стабільність її діяльності та нормальний клімат всередині трудового колективу.

По-третє, польським законодавством передбачені підстави призупинення та позбавлення права юрисконсульта на зайняття професійною діяльністю, які є відмінними від тих, що визначені нормативними актами в Україні. Щодо призупинення права юрисконсульта на зайняття професійною діяльністю, то за Законом Польщі «Про юрисконсультів» для цього необхідна наявність хоча б однієї з таких підстав: заняття адвокатською діяльністю; призначення на посади в органах правосуддя, переслідування, нотаріату, Державного господарського арбітражу; вступ у законну силу рішення щодо застосування до юрисконсульта саме такого виду дисциплінарного стягнення. Позбавити юрисконсульта взагалі права займатися професійною діяльністю в Польщі мають право у зв'язку із: власним бажанням працівника юридичної служби припинити свою професійну діяльність (за власною заявою), втратою польського громадянства, визнанням його особи повністю або частково недієздатною, позбавленням публічних прав (за вироком суду), смертю особи юрисконсульта, набранням законної сили дисциплінарного чи судового рішення щодо позбавлення юрисконсульта права здійснювати професійну діяльність. Що стосується українського досвіду в цьому питанні, то слід зауважити, що в нашій країні це дещо простіше: підставами призупинення права зайняття юридичною консультативною діяльністю є припинення трудового договору, незалежно від причин, або його розірвання. Позбавлення юрисконсульта права здійснювати професійну діяльність можливе лише у випадку його смерті або визнання недієздатною особою.

Дослідивши досвід Польщі щодо професійної діяльності юрисконсульта та здійснивши аналіз діючого законодавства, доходимо висновку, що такий європейський досвід і виявлені у процесі дослідження особливості роботи юридичної служби виступають для нас певним зразком чи орієнтиром на шляху вдосконалення сфери юридичної консультативної діяльності в Україні. Отриманий досвід є корисним для процесу формування ефективної системи професійної діяльності юрисконсульта в Україні та вдосконалення системи законодавства, яке регулює роботу юридичної служби.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Закон от 6 июля 1982 г. о юрисконсультах. Современное польское право / под ред. Э. Лентовской. Варшава: Издательство Польской академии наук, 1983. 3/4 (59/60). С. 146–160.
2. Кодекс законів про працю України: Закон від 23 липня 1997 р. 254к/96-ВР. Верховна Рада України. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/322-08>.
3. Про затвердження Загального положення про юридичну службу міністерства, іншого органу виконавчої влади, державного підприємства, установи та організації: Постанова Кабінету Міністрів України від 26.11.2008 № 1040. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1040-2008-п>.
4. Юридична Газета online. 28 бер. 2016. URL: <http://yur-gazeta.com/publications/practice/inshe/ukrayina-y-polshcha-dostup-inozemnih-advokativ-ta-pravnikiv-na-sumizhni-rinki.html>.